

Μαρία Ιορδανίδου

«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»

► Θέμα:

Η απρόσωπη ζωή στα σύγχρονα διαμερίσματα και τα προβλήματα από τη συνύπαρξη πολλών οικογενειών στις πολυκατοικίες.

► Ενότητες - Πλαγιότιτλοι:

● 1η ενότητα: «Ζούμε στην εποχή... κρέμεται στον τοίχο»: Η μονότονη ομοιομορφία των πολυκατοικιών και η τυποποίηση της διαρρύθμισης των διαμερισμάτων.

● 2η ενότητα: «Αλλάζουν οι καιροί... χωρίζει ένας τοίχος»: Οι απρόσωπες σχέσεις των ενοίκων στις πολυκατοικίες και η ενόχληση από τους θορύβους και τις συζητήσεις των γειτόνων.

● 3η ενότητα: «Από το λουτροκαμινέ... και ησυχάσαμε»: Η καταπιεστική συμπεριφορά της μητέρας του διπλανού διαμερίσματος και οι υστερικές αντιδράσεις του παιδιού.

► Χαρακτηρισμός προσώπων:

1. Η ηρωίδα: Η ηρωίδα του αποσπάσματος αντιπροσωπεύει την παραδοσιακή ελληνίδα γυναίκα, που δένεται με το σπίτι της και την οικογένειά της. Ελληνίδα της Κωνσταντινούπολης, μεγάλωσε με τις αρχές της καθαριότητας του σπιτιού και της νοικοκυροσύνης, όπου η γυναίκα νοικοκυρά δεν δουλεύει έξω από το σπίτι και ασχολείται αποκλειστικά με τις οικιακές δουλειές, την ανατροφή των παιδιών και την ξεκούραση του άντρα της. Είναι η ψυχή του σπιτιού της και υπεύθυνη για τη ζεστή οικογενειακή ατμόσφαιρα. Η μόνη της έννοια είναι να είναι ευχαριστημένος ο άντρας της και τα παιδιά της. Φιλόξενη για όποιον ξένο χτυπήσει την πόρτα της και χαμογελαστή προς τους γείτονες, που τους νιώθει οικείους και την ενδιαφέρει η ζωή τους, υπολογίζοντάς τους ως τον πιο κοντινό περίγυρο. Είναι συνηθισμένη να αγαπά το σπίτι της, που το έχει στολίσει με το γούστο της κι εκεί περνά το μεγαλύτερο μέρος της μέρας της. Έχει το προνόμιο να είναι απαλλαγμένη από το άγχος της εργαζόμενης γυναίκας έξω από το σπίτι και απολαμβάνει την ησυχία της οικογενειακής της ευτυχίας στο δικό της σπίτι.

Συνηθισμένη σε μια τέτοια ζωή, η ηρωίδα δυσκολεύεται ν' αποδεχτεί τον καινούργιο τρόπο ζωής στις πολυκατοικίες («Δεν υπάρχει κατάλληλη γωνιά για να εγκαταστήσει η νοικοκυρά την "κόχη" της. Εκεί που θα κουρνιάσει να πει το καφεδάκι της, να πάρει τη γάτα στην αγκαλιά της, και να αφουγκραστεί την ανάσα του σπιτιού της»). Πολύ εύκολα αναγνωρίζει τον απρόσωπο χαρακτήρα των σύγχρονων διαμερισμάτων και διακρίνει την αποξένωση των ανθρώπων μέσα σ' αυτά. Δε συμφωνεί αυτή η αποξένωση με τις ελληνικές συνήθειες της κοινωνικότητας, της φιλοξενίας, της ελληνικής γειτονιάς. «Έχασαν οι Ρωμιοί τη ρωμιοσύνη τους», παρατηρεί.

Παρ' όλα αυτά, η ίδια, συνηθισμένη ίσως να νιώθει ενδιαφέρον για τους γείτονές της, ακούει τους ήχους που κάνουν καθημερινά και καλλιεργεί τη γνωριμία τους μέσα απ' αυτούς. Είναι άλλωστε δύσκολο να τους παραβλέψει, εφόσον τα διαμερίσματα είναι τόσο κοντά το ένα με το άλλο. Ακούει λοιπόν, μαζί με τους υπόλοιπους ήχους, τις σπαραχτικές φωνές ενός κοριτσιού, που το χτυπά η μητέρα του, γιατί δεν έχει την υπομονή να του δώσει περισσότερη προσοχή. Η ίδια αλλιώς έχει συνηθίσει να

ανατρέφονται τα παιδιά, χωρίς βιασύνη, με υπομονή και αγάπη. Στα κλάματα του παιδιού αγανακτεί και αντιδρά, απευθύνεται στη μάνα του για να της εξηγήσει. Βλέπει ένα οικογενειακό πρόβλημα, ένα παιδί που το χτυπάνε γιατί δεν το καταλαβαίνουν και νιώθει ότι, ως γυναίκα, ως μητέρα, την αφορά. Και παρεμβαίνει.

Εκείνη γνωρίζει ότι «έχουν και τα παιδιά την αξιοπρέπειά τους».

2. Η εργαζόμενη μητέρα: Η μητέρα του κοριτσιού εκπροσωπεί το σύγχρονο τρόπο ζωής. Παρά το γεγονός αυτό, τα ξεσπάσματά της στο παιδί της είναι υστερικά και αδικαιολόγητα. Φαίνεται σα να μη θέλει ν' ασχοληθεί με την ανατροφή του παιδιού της. Της προκαλεί θυμό το ντύσιμό του για το σχολείο, το φαγητό του, ενώ δεν είναι στη στάση για να το παραλάβει την ώρα που πρέπει. Οι υστερικές της αντιδράσεις αντανakλούν στη συμπεριφορά του παιδιού της, που κλαίει σπαραχτικά και «ωρύεται». Όσο κι αν δικαιολογείται το άγχος της να τα προλάβει όλα, η συμπεριφορά της προς το παιδί της είναι απαράδεκτη. Δεν καταλαβαίνει τις ανάγκες του και το χρόνο που πρέπει να του αφιερώσει για να το αναθρέψει σωστά.

3. Το παιδί: Το παιδί δέχεται τη βιαιότητα της ανυπόμονης μητέρας του και αντιδρά ανάλογα στην κακομεταχείριση που του γίνεται. Η διαμαρτυρία του είναι αναμενόμενη στην αρνητική συμπεριφορά που δέχεται. Φαίνεται να γαληνεύει το διάστημα που το αναλαμβάνει η γιαγιά του κι επιστρέφοντας στο σπίτι, αρνείται να φάει. Για άλλη μια φορά, η μητέρα του το χτυπά και η δυσάρεστη σχέση μητέρας και παιδιού εξακολουθεί. Η ηρωίδα σχολιάζει πως το παιδί εκδικείται τη μητέρα του για την κακομεταχείρισή της και του αναγνωρίζει την αξιοπρέπεια, που αξίζει σε κάθε άνθρωπο. Ασφαλώς και θα πρέπει να αναγνωρίσουμε σε ένα παιδί το σεβασμό που χρειάζεται κάθε άνθρωπος για να νιώσει αποδεκτός και την αξιοπρέπεια, που το συγκεκριμένο παιδί οφείλει να προστατεύσει από την ίδια του τη μητέρα.

4. Νέλλη: Πρόκειται για την κόρη της ηρωίδας που συγκρατεί τη μητέρα της από μια δεύτερη αγανακτισμένη παρέμβαση στην κακομεταχείριση του παιδιού του διπλανού διαμερίσματος. Δεν μας δίνονται στοιχεία του χαρακτήρα της.

5. Παναγιώτα: Το πρόσωπο αυτό δεν περιγράφεται στο απόσπασμα. Μάλλον, πρόκειται για συγγενικό πρόσωπο της ηρωίδας.

► Αφηγηματική τεχνική:

● Η αφηγήτρια είναι **πρωταγωνίστρια** (ομοδιηγητική), δηλαδή συμμετέχει στα γεγονότα και τα αφηγείται σε **α' πρόσωπο**.

► Αφηγηματικοί τρόποι:

1. Αφήγηση.
2. Περιγραφή.
3. Διάλογος.
4. Σχόλιο.

► Γλώσσα - Ύφος:

● **Γλώσσα:** Απλή δημοτική και είναι πολύ κοντά στην προφορική ομιλία των απλών ανθρώπων.

● **Ύφος:** Απλό, λιτό, άμεσο, εξομολογητικό, ζωντανό, παραστατικό, ειρωνικό και χιουμοριστικό.

► Εκφραστικά μέσα:

1. **Μεταφορές:** «Εκεί που θα κουρνιάσει να πιει το καφεδάκι της», «να αφουγκραστεί την ανάσα του σπιτιού της», «Έγινε πετσί και κόκαλο».

2. Προσωποποιήσεις: «τα διαμερίσματα που δε βλέπουν στο δρόμο», «την ανάσα του σπιτιού της».

3. Παρομοιώσεις: «θυμίζει κατάστρωμα βαποριού», «μοιάζει διάδρομος», «Στέκεται μπροστά σου σαν κολόνα πάγου».

4. Ειρωνείες: «Εσωτερικά τα λένε τώρα τα διαμερίσματα που δε βλέπουν στο δρόμο...», «...μπαλκόνι που ζώνει την πολυκατοικία ένα γύρο και θυμίζει κατάστρωμα βαποριού», «η κάθε κάμαρα μοιάζει διάδρομος», «Πώς επιπλώνεται,... και οι δυο τεράστιες πολυθρόνες της μόδας», «Η απόσταση που μπορείς... κρέμεται στον τοίχο».

5. Επαναλήψεις: «Έχω ένα εσωτερικό дуάρι - Εσωτερικά τα λένε τώρα...», «Μα και η αυλή δε λέγεται πια αυλή αλλά...», «όλο μπαλκονόπορτες - μπαλκονόπορτα», «κάμαρα, και η κάθε κάμαρα...», «Αλλάζουν οι καιροί, αλλάζουν και οι άνθρωποι», «οι άνθρωποι - οι άνθρωποι γίνανε αγγλοπρελείς», «Δεν ξέρεις καλά καλά αν είναι συγκατοίκος... - τα μούτρα των συγκατοίκων μου ας μην τα ξέρω», «Ξέρω όμως τη φωνή τους... Ξέρω της διπλανής μου τον αναστεναγμό...», «Βογκά τα βράδια... - βογκά και τη νύχτα», «ακούω το ξυπνητήρι της - Όλα αυτά ακούονται», «που η πόρτα του - στην πόρτα του δικού μου», «ακούς σπαραχτικές φωνές - Ακούω... σπαραχτικές φωνές παιδιού, φωνές πόνου... - η σπαραχτική φωνή πάλι... - Και πάλι η φωνή», «ακούτε στο δρόμο - από το δρόμο ακούγεται», «- Πού πας; - Πάω να πιάσω», «- Τρελάθηκες; - πραγματικά, τρελάθηκα», «την εκδικείται, πώς αλλιώς μπορεί να την εκδικηθεί», «αγόρασε δικό της διαμέρισμα... Το διαμέρισμα...».

6. Αντιθέσεις: «δε βλέπουν στο δρόμο ≠ αλλά στην αυλή», «δε λέγεται αυλή ≠ αλλά ακάλυπτος χώρος», «η νοικοκυρά την "κόχη" της ≠ Ξένο πράμα», «συγκατοίκος είναι ≠ ή ξένος», «Τα μούτρα των συγκατοίκων μου ας μην τα ξέρω ≠ Ξέρω όμως τη φωνή τους, το βήχα τους. Ξέρω της διπλανής μου τον αναστεναγμό και το βογκητό».

7. Εικόνες: «Στις περισσότερες απ' αυτές τις πολυκατοικίες... μοιάζει με διάδρομος», «Σου έβαλε την πρίζα... και οι δυο τεράστιες πολυθρόνες της μόδας», «Δεν υπάρχει κατάλληλη γωνιά... την ανάσα του σπιτιού της», «Τα μούτρα των συγκατοίκων μου... και μας χωρίζει ένας τοίχος» (ηχητική εικόνα), «Από το λουτροκαμπινέ... του δικού μου διαμερίσματος», «Εκεί πάλι ακούς... Δε μίλησα», «Το αυτοκίνητο του σχολείου... Το παιδί από μέσα ωρύεται», «Ακούω ένα βράδυ... - Τρελάθηκες;», «- Το παιδάκι από τον καιρό... Έγινε πετσί και κόκαλο».

► Ερωτήσεις:

1. Να χωρίσετε το κείμενο σε ενότητες και να δώσετε έναν πλαγιότιτλο στην καθενιά.

2. Πώς θα αντιδρούσατε εσείς, αν ήσασταν η γειτόνισσα μάνα και δεχόσασταν τις υποδείξεις της συγγραφέως για την ανατροφή του παιδιού σας; Εξηγήστε τους λόγους για τους οποίους νιώθετε έτσι.

3. Γιατί παρεμβάλλεται ευθύς λόγος μέσα στο αφηγηματικό μέρος του κειμένου; Τι θέλει να επιτύχει με αυτήν την εναλλαγή αφηγηματικών τρόπων η συγγραφέας;